

Ponudba in razvoj ne dohajata povpraševanja.

E-založbe, e-knjige, bralniki, knjižnice

The offer and development do not meet the demand. E-publishers, e-books, readers, libraries

> Mateja Ločniškar - Fidler

Izvleček

Na slovenskem tržišču je vse več založb, ki ponujajo elektronske knjige, napovedana je tudi prva slovenska elektronska knjigarna z začetno ponudbo 250 e-knjižnih naslovov. Šolske in splošne knjižnice spremljajo novo ponudbo na tržišču. Tako so e-knjige v marsikateri knjižnici že del knjižnične zbirke, a sistem COBISS ne ustreza novim potrebam, saj marsikatero vodenje e-knjig poteka ročno. Knjižnice tudi opozarjajo, da se za knjižnično nadomestilo, ki pripada slovenskim avtorjem, upoštevajo le tiskane monografske publikacije. V knjižnicah so dostopi do e-knjig različni. Natančneje predstavljamo izposojno e-knjig na bralnikih v Mestni knjižnici Ljubljana, ki je prva začela s to dejavnostjo. Članek se konča s predstavitvijo izbranih najnovejših bralnikov.

Ključne besede

slovenske založbe, e-knjige, ponudba, šolske knjižnice, splošne knjižnice, COBISS, knjižnično nadomestilo, bralniki, izposoja e-knjig

UDK 004.738.5:655.41(497.4)

Abstract

Slovenian market is seeing an increasing number of publishers offering electronic books. Also the first Slovenian electronic publisher has been announced with initial offer of 250 book titles. School libraries and public libraries regularly follow the offer in the market. Thus e-books have been included in many library collections, but the library system COBISS does not meet the new demands. Thus libraries in many cases have to manually catalogue e-books. Libraries also warn that library compensation sum, received by Slovenian authors, only takes into account printed books. Access to e-books is different in different libraries. The paper presents in detail the loan of e-books on readers in Municipal Library of Ljubljana which was a pioneer in this service in Slovenia. The paper concludes with a presentation of some current readers.

Keywords

Slovenian publishers, e-books, offer, school libraries, public libraries, COBISS, library compensation sum, e-books loan

Založbe e-knjig v Sloveniji

Na slovenskem tržišču trenutno ponujajo elektronske knjige (v nadaljevanju e-knjige) Večerova založba in knjigarna Ruslica. To je prva založba e-knjig v Sloveniji. Na spletnem naslovu www.ruslica.si je mogoče kupiti elektronske knjige različnih zvrsti slovenskih avtorjev in v slovenščino prevedenih tujih avtorjev. Knjige so na voljo v formatu LIT za bralnik Microsoft Reader. Natančneje smo založbo predstavili že pred časom v eni izmed številčk naše revije (Ločniškar, 2009) in na študijskih srečanjih za srednješolske knjižničarje ter na seminarju Bibliopedagoška šola 2009. Ruslici sledi *Založba FDV*, ki ponuja strokovne in znanstvene e-knjige. Dela so dostopna tudi prek Applovega iBookstora. Vse nove knjige pripravljajo v tiskani in elektronski obliki. Cilj založbe je v letu ali dveh v digitalni obliki ponuditi celoten program založbe. *Pedagoški inštitut* pa je v svoji *Digitalni knjižnici* do nedavna objavil 24 e-knjig, pretežno znanstvenih del. Od leta 2010 izhajajo v elektronski obliki tudi Zbrana dela Primoža Trubarja. Omenjenim založbam, ki že nekaj časa izdajajo svoje publikacije v digitalni

obliki, se je ob koncu lanskega leta pridružila še *Študentska založba* z zanimivimi načrti, zato ji posvečamo malo več pozornosti. Prvi paket e-knjig slovenskih avtorjev so predstavili na 27. slovenskem knjižnem sejmu. Napovedali so, da bo prodaja njihovih e-knjig potekala na Applovi platformi iBooks. V knjigarnah Amazon in Barnes & Noble pa bodo dosegljiva le dela v angleščini oziroma prevodi del slovenskih avtorjev. Pohvale vredna promocija del slovenskih avtorjev. V omenjenem prvem paketu so večinoma razprodani naslovi slovenskih avtorjev in avtoric iz zbirke Beletrina, po katerih je še danes povpraševanje. V Applovi knjigarni bodo poleg leposlovnih del tudi dela iz zbirk Claritas, Koda in Scripta. Založba napoveduje, da bodo prodajno shemo e-knjig v letu 2012 razširili tudi na druge spletne trgovine. E-knjig ne bo mogoče neposredno kupiti na spletni strani Študentske založbe, ker v Sloveniji za zdaj še ni platforme za nakup e-knjig. Velik problem je zaščita e-gradiva. Zaradi slednje pri založbi knjig v e-različici ne morejo ponujati prek svoje spletne knjigarne. Pri vsaki novi tiskani izdaji, ki bo na voljo tudi v e-različici, bodo navedli spletno povezavo, kjer si bo kupec lahko zagotovil e-knjigo. Skrbeli bodo, da bo seznam dosegljivih elektronskih naslovov vseskozi ažuren. Ob povedanem moramo poudariti, da je založba prisluhnila tudi potrebam splošnih knjižnic, saj jim z ustrežno pogodbo omogoča nakup e-knjig, kar je opisano v poglavju Izposoja e-knjig na bralniki. Napovedana je še nova slovenska e-knjigarna, februarja 2012 naj bi podjetji Fotospring in E-knjiga vzpostavili novo slovensko e-knjigarno za trženje slovenskih in tujih e-knjig, e-revij in drugih e-vsebin. Napovedujejo, da bo imela prva slovenska elektronska knjigarna na začetku 250 knjižnih naslovov. Razvoj e-knjige je nezadržan in ji M. Pušič (Repovž, 2011) v prihodnjih štirih letih v Sloveniji napoveduje 30-odstotno tržno rast.

Ponudba e-knjig v knjižnicah raste, sistem COBISS ne ustreza novim potrebam

Načrti nekaterih omenjenih založb kažejo na kontinuirano rast novih, predvsem leposlovnih e-knjig slovenskih in tudi tujih avtorjev. Založbe vse bolj zanima interes šolskih in splošnih knjižnic po tovrstnih delih, ne razmišljajo več samo oziroma izključno o prodaji e-knjig individualnemu, končnemu kupcu. Na drugi strani pa v knjižnicah vsebinsko različni in uspešno izvedeni projekti o ponudbi in izposoji e-knjig med uporabniki knjižnic narekujejo, da morajo knjižnice čim prej vključiti e-knjige v svoje knjižnične zbirke kot del stalne ponudbe. Le tako bodo zadovoljile potrebe svojih članov, rednih, občasnih in novih obiskovalcev knjižnic.

Omenili smo že, da so nekatere splošne knjižnice že pred dobrima dvema letoma vključile e-knjige v svoje zbirke kot del stalne knjižnične ponudbe. Začetki izposoje e-knjig v sistemu COBISS so pokazali, da sistem ni zadovoljiv. Knjižnično nadomestilo, ki pripada slovenskim avtorjem e-knjig, ni voden. Evidentiranje e-knjig v katalogu, evidenca zaloge, COBISS/Izposoja ne ustrezajo novim potrebam. Del izposoje poteka s t. i. ročnim upravljanjem postopkov in z izjemno nerodnim evidentiranjem tako stanja zaloge kot izposoje. Ustrezne programske rešitve na vzajemnem nivoju so nujno potrebne, saj se povečuje število naslovov e-knjig, da o uporabniških potrebah po tovrstnem gradivu ne govorimo. Združenje splošnih knjižnic je že leta 2010 naslovilo na IZUM pobudo za vzpostavitev celostnega okolja za ponudbo e-knjig v splošnih knjižnicah. Temeljno vprašanje je, ali je IZUM kot nosilec sistema za izvajanje knjižnične dejavnosti pripravljen prevzeti aktivno pobudo in vodenje razvoja te storitve za šolske, splošne in druge vrste knjižnic. Seveda bi morali biti v razvoj vključeni vsi, ki odločilno vplivajo na novo storitev: založniki, NUK, IZUM, predstavniki šolskih, splošnih, univerzitetnih in specialnih knjižnic, odgovorni za upravljanje z avtorskimi pravicami in knjižničnimi nadomestili. Do prihoda e-knjig je bilo sodelovanje uspešno, večina zadreg, ki so nastale ob prihodu novih medijev, je bila uspešno rešena. Prepričani smo, da bomo le povezani našli rešitve tudi za obravnavano novost.

Knjižnično nadomestilo za e-knjige

Knjiga v elektronski obliki je monografska publikacija, le da je v drugi, ne tiskani, obliki, mogoče jo je brati na drugem mediju. Skladno s tem bi načeloma v knjižnicah izposojajo monografskih publikacij slovenskih avtorjev v elektronski obliki za izplačilo knjižničnega nadomestila lahko evidentirali enako kot monografske publikacije v tiskani obliki. Izposoja e-knjig se za knjižnično nadomestilo v sistemu COBISS ne upošteva, saj se kot knjižnično gradivo iz 5. člena Pravilnika o izvajanju knjižničnega nadomestila (2004) za nadomestilo upoštevajo le tiskane monografske publikacije. Postopki spreminjanja pravilnika so v teku, kar morajo urediti pristojni na ministrstvu za kulturo, NUK in IZUM. Nekatere splošne knjižnice, ki že od leta 2010 izposojajo e-knjige slovenskih avtorjev, so na nastalo zadrego pravočasno opozorile.

Ponudba e-knjig

Tudi v tem poglavju se bomo osredotočili na ponudbo Študentske založbe, ki je trenutno najbolj aktualna. V založbi je mogoče kupiti v digitalni obliki tista dela slovenskih avtorjev iz zbirke Beletrina, ki so v tiskani obliki razprodana, na primer Barva sladke čokolade Sonje Porle, Pimlico Milana Dekleve, Fužinski bluz Andreja Skubica, Divan Esada Babačiča in druge. Poleg knjig iz zbirke Beletrina so dostopni tudi naslovi iz že omenjenih zbirk Claritas, Koda in Scripta, npr.: Zrele reči Lojzeta Kovačiča, Srečevanja na križpotjih Tarasa Kermaunerja, Temna snov Mojce Kumerdej, Pedagoški triptih Dušana Merca, Čefurji raus! Gorana Vojnoviča in Knjiga reči Aleša Štegra. Do konca letošnjega leta napovedujejo 400 novih naslovov e-knjig.

Dostop do e-knjig

V tujini splošne knjižnice omogočajo svojim uporabnikom dostop do e-knjig v računalnikih, ki so nameščeni v prostorih knjižnic ali pa s tako imenovanim oddaljenim dostopom. Vse je odvisno od določil, ki so zapisana v licenčni pogodbi med knjižnico in ponudnikom. Oddaljen dostop omogoča uporabnikom dostop do izbrane e-knjige s poljubne lokacije ob poljubnem času, na primer: od doma, iz šole, kavarne ipd. Za dostop do take vrste ponudbe potrebujemo številko izkaznice knjižnice in geslo. Opisana načina dostopa do e-virov informacij sta pri nas že nekaj časa stalnica in vseskozi v izjemnem porastu v univerzitetnih knjižnicah. Dostop do večine naročniških e-virov informacij imajo študenti in zaposleni na univerzah. V nekaterih šolskih knjižnicah se uporablja bralnik z izbranimi e-dokumenti kot učni pripomoček (Škrj, 2009), v splošnih knjižnicah pa smo preizkusili tudi izposojajo e-knjig na bralnikih.

Izposoja e-knjig na bralnikih

Na kratko predstavljamo izposojajo e-knjig na bralnikih v Mestni knjižnici Ljubljana (v nadaljevanju MKL), ki je prva začela s to dejavnostjo. Ponudba e-knjig poteka od leta 2010 oz. z začetkom projekta »Slovenske avtorje berem napredno, listam e-papir«. Čas izposoje bralnika z izbranimi e-knjigami je tri tedne brez možnosti podaljšanja, saj je zanimanje za uporabo bralnikov in za spoznavanje načina branja e-knjig na bralnikih še vedno veliko. Iz ponudbe založbe Ruslica je knjižnica leta 2010 izbrala 49 naslovov e-knjig in se odločila za 236 licenc oz. izvodov. To so dela starejših in tudi sodobnih slovenskih avtorjev. Marsikatero delo je na seznamih obveznega šolskega branja in bralne značke. Konec lanskega leta pa je MKL kupila od Študentske založbe 26 naslovov e-knjig, od teh nekatera dela z več licencami, skupaj 42 licenc oziroma izvodov.

Z založbama je sklenjen ustrezen dogovor o uporabi e-knjig iz njihovega založniškega programa. Knjižnici je omogočen nakup in izposoja uporabnikom knjižnice e-knjig iz programa založbe po izboru knjižnice in prodajnih pogojih založbe. Založba naročene e-knjige knjižnici preda z datotekami v preverjenem formatu, ki ustreza uporabi na bralnikih knjižnice. Knjižnica se z dogovorom zavezuje, da bo z datotekami ravnala skrbno in na način, ki bo preprečil nedovoljeno ali zlonamerno uporabo ali razmnoževanje e-knjig iz sklenjenega dogovora. Pridobljene e-knjige nudi svojim članom v uporabo po pravilih izposoje, in to le na bralnikih, ki so last knjižnice in namensko prirejeni za izposajo e-gradiva ter onemogočajo prenos vsebin iz bralnikov. Ta dogovor mora biti sklenjen, ker je to edini način, da ne pride do morebitnih zlorab, razmnoževanj datotek. Pravico izposoje istega naslova e-knjige več uporabnikom sočasno knjižnica pridobi s plačilom, smiselno enakem nakupu večjega števila tiskanih izvodov istega naslova. Drugače povedano, tolikokrat, kot je knjižnica plačala isti naslov po ceniku založbe ali po smiselno podobnih pogojih, toliko hkratnih izposoj tega naslova lahko opravi svojim članom. Kontrola s strani založbe je mogoča, saj je z dogovorom omogočeno, da knjižnica založbi na njeno zahtevo kadar koli pripravi statistične podatke o izposoji e-knjige, število izposoj, število podaljšanj in število rezervacij. Evidenca izposoje e-knjig poteka prek sistema COBISS, ki omogoča javen on-line vpogled v zbirko e-knjig, ki je v knjižnici na razpolago za izposajo, vpogled v trenutno izposojene in proste e-knjige. Dogovor je sklenjen za obdobje, v katerem ni na razpolago boljšega načina izposoje e-knjig v knjižnicah, po katerem bi bile e-knjige dostopne članom knjižnice na daljavo in/ali na njihove prenosne naprave.

Postopek izposoje poteka tako, da naročeno eno ali več e-knjig knjižničar prenese na bralnik do naslednjega delovnega dne. Takrat lahko član knjižnice bralnik z naloženimi izbranimi e-knjigami prevzame. Naročanje e-knjig je mogoče po telefonu ali osebno. Še prej mora član knjižnice preveriti, ali je kakšen od 29 bralnikov prost in ali je zelena e-knjiga prosta. Bralniki so dostopni v vseh petih osrednjih knjižnicah MKL in v Slovanski knjižnici. Dva bralnika sta z ustreznim izborom e-knjig stalno izposojena v Domu starejših občanov Bežigrad. Možna povečava črk, preprosta uporaba bralnika in njegova lahkost navdušujejo varovance doma.

Vsi bralniki imajo priložena tiskana in v bralnike naložena e-navodila za rokovanje. Če se bo katera od knjižnic odločila za nakup bralnikov in e-knjig, je dobro, da za ravnanje z njimi opozorijo na naslednje: Bralnika ne smemo izpostavljati dalj časa neposredni sončni svetlobi in zelo visoki ali zelo nizki temperaturi. Lahko pride do nepravilnega delovanja izdelka in do trajnih okvar elektronskih komponent in baterijskega vložka. Izdelka ne uporabljamo v vlažnem okolju. Tekočina in vlaga lahko povzročita kratek stik v elektronskem vezju naprave in okvaro naprave. Izdelek postavimo na stabilno mesto, izogibamo se silovitemu tresenju naprave in pazimo, da nam ne pade na tla, saj se lahko poškodujejo zaslon in elektronske komponente v napravi. Ne pritiskamo in ne polagamo težkih predmetov na zaslon naprave. Če nehote razbijemo zaslon, čim prej odstranimo razbite delce stekla, da ne poškodujemo sebe in drugih. Ne izpostavljamo izdelka prahu, umazaniji in okolju s kislim/bazičnim (erozijskim) ozračjem. Za čiščenje zaslona naprave in površine izdelka ne uporabljamo kemičnih čistil. Najbolje je napravo očistiti z mehko krpico, navlaženo v čisti destilirani vodi. Kakršno koli poseganje v napravo je prepovedano. Naprave ne popravljamo in/ali razstavljamo sami, vzdrževanje in popravilo prepustimo knjižnici, ki jo bo poslala za to usposobljenemu pooblaščenemu servisnemu centru.

In še nekaj spodbudnih statističnih podatkov izposoje 49 naslovov, 236 licenc (izvodov) e-leposlovja založbe Ruslica za obdobje 1. 1. 2011–30. 9. 2011 v osrednjih knjižnicah MKL. V tem obdobju je bilo izposojenih 662 izvodov e-leposlovja. Največja izposoja e-leposlovja je bila zabeležena julija, v času počitnic in dopustov. Lahko bi rekli logično, saj je praktičnost bralnika tudi na potovanjih in počitnicah odlična. Na

lahki aparaturi, preprosti za uporabo, imamo lahko naloženih veliko število e-knjig. E-papir omogoča branje tudi na soncu. Največkrat, kar 43-krat, so bili izposojeni Butalci F. Milčinskega, sledijo Petelinji zajtrk F. Lainščka, Pod svobodnim Soncem F. S. Finžgarja, Namesto koga roža cveti F. Lainščka, na petem mestu so Slovenske ljudske pripovedke. Do desetega mesta sledijo še Zmenkarije.com V. Lerš, Popotnik v kraljestvu senc E. Flisarja, Super špon B. Novaka, Menuet za kitaro V. Zupana in Bela past B. Novaka. Med desetimi najbolje izposojanimi e-leposlovnimi deli je kar šest del za mladostnike. Večina teh del je na seznamih bralne značke in obveznega domačega branja. E-leposlovje za mladostnike je bilo lahko izposojeno iz več razlogov: veliko zanimanje za branje e-dela na bralniku ali pa so bili vsi izvodi klasičnega tiskanega dela izposojeni in se je ponudila možnost branja, kot nekateri radi rečejo: »na drugačen način«. Način ni prav nič drugačen, beremo od leve proti desni, le medij, ki ga držimo v rokah, je drugačen.

Statistika izposoje bralnikov po kategorijah aktivnih članov je pokazala, da so si bralnice največkrat izposodili zaposleni (57,4 %), sledijo študenti (17,6 %), nezaposleni (7,6 %), osnovnošolci (5,4 %), upokojenci (4,9 %) in srednješolci (3,6 %). Zanimanje za branje e-knjig je med vsemi skupinami obiskovalcev knjižnic MKL veliko. Veseli nas, da so tudi starejši člani spoznali in pohvalili pomembne lastnosti bralnika: bralnik je lahek, uporaba je preprosta in najpomembneje, omogoča nastavitev velikosti črk oz. besedila. V tem obdobju je bilo 25 bralnikov izposojenih 291-krat, kar pomeni, da so bili tako rekoč izposojeni ves čas.

Bralniki danes

Med ponudbo bralnikov je bilo v lanskem letu kar nekaj premikov.¹ Nekaterim je pošla sapa, pojavilo se je nekaj novih, najmočnejši so nas razveselili z novimi modeli. Tako je ob koncu leta Amazon razširil ponudbo in sedaj kupci lahko izbirajo med petimi modeli, od najcenejšega modela **Kindle** prek na dotik občutljivega **Kindle-Touch**, **KindleKeyboard** s fizično tipkovnico, **Kindle DX** z večjo diagonalo zaslona do modela **KindleFire** z barvnim, na dotik občutljivim zaslonom, na katerem lahko gledamo tudi filme in poganjamo določene aplikacije. Pri Amazonu je na razpolago 19 milijonov enot, filmov, aplikacij, TV-oddaj, iger, pesmi, knjig, časopisov, zvočnih knjig, revij in dokumentov. Vsi Amazonovi bralniki omogočajo WiFi ali 3G-povezavo in zelo hitro sprejemanje v njihovi knjigarni kupljenih knjig ali brskanje po svoji zbirki, shranjeni v oblaku, kar nam Amazon nudi brezplačno.

Slika 1: Bralniki Kindle, KindleTouch, KindleKeyboard in KindleFire

¹ Izbor in opis bralnikov T. Fidler (osebni arhiv).

Z zbirko 3 milijonov knjig se lahko pohvali tudi Google, ki odjemalcem od začetka leta ponuja bralnik **iRiverStory HD**, ki je popolnoma integriran s platformo Google eBooks. Zaslون visoke resolucije iz e-papirja ima 63 % več pik kot običajni zasloni, podpira 16 sivin in osem velikosti besedila. Na notranji pomnilnik je mogoče naložiti 1500 knjig, na podprto razširitveno 32 GB SD ali SDHC-kartico pa še do 16.000 knjig. Težak je le 207 gramov in baterija zdrži 14.000 obratov strani ali 6 tednov v pripravljenosti. Na spodnjem delu ima fizično Query tipkovnico, ki zelo olajša hitro iskanje in pisanje opomb in zaznamkov.

Slika 2: Bralnik iRiverStory HD

Dočakali smo tudi prvi barvni e-ink bralnik. **JetBookColor** je bil prvotno namenjen študentom za vodenje evidence študijskih obveznosti in kot nadomestilo papirnatih učbenikov. Po uspehu v Vzhodni Evropi se je proizvajalec (Ectaco je znan po prevajalnikih) odločil za prodajo prek spleta. JetBookColor ima 9,7-palčni Triton Color E Ink zaslon visoke ločljivosti 1600 x 1200. Trenutno podpira formate besedil in slik Adobe DRM 9.1, ePub, mobi, prc, RTF, TXT, PDF, fb2, djvu, JPG, GIF, PNG, BMP, kar je že zdaj več kot drugi, obljublja pa še dodatne. Z aplikacijo FluentText-to-Speech vam lahko prebere katero koli knjigo. Wi-Fi-povezava omogoča uporabo interneta in brezžični dostop do spletnih učbenikov. Naloženi so številni slovarji, prevajalnik, referenčna gradiva za matematiko, fiziko, kemijo, biologijo, geografijo itd. Podpira tudi Micro SD-kartice z 32 GB za shranjevanje lastnih vsebin – do 16.000 knjig. Eno polnjenje baterij zdrži 10.000 obračanj strani.

Slika 3: Bralnik JetBookColor

Sklep

S prispevkom smo želeli opozoriti na počasen vstop slovenskih založb na trg e-knjig. Zakaj tako počasi in previdno? Nekateri pogledi založnikov so strnjeni v prispevku O priljubljenosti e-knjig pri nas (Kosmos, 2011). Študentska založba, trenutno ena najbolj produktivnih slovenskih založb, se je odločila, da svoja prva e-dela ponudi prek tujih ponudnikov in se tako približa željam slovenskih bralcev e-knjig na bralnikih. Pozdravljamo pogum. Med številnimi angleškimi e-deli bomo končno izbirali in brali tudi v slovenščini napisane e-knjige. Študentska založba in Ruslica omogočata izbor in nakup e-knjig tudi knjižnicam. Na podlagi ustreznega dogovora med založbo in knjižnico je omogočena izposoja e-knjig na bralnikih, ki so last knjižnice. Postopki rezervacije, izposoje in vračanja e-knjig na bralnikih so zamudni in ob povečanem številu e-knjig oziroma bogatejši zalogi tega gradiva opisani postopki ne bodo mogoči. Sprašujemo se, kdaj bodo slovenske šolske in splošne knjižnice omogočile svojim uporabnikom dostop do e-knjig iz računalnikov, ki so nameščeni v prostorih knjižnic, ali pa z oddaljenim dostopom. Kdo bo pripravljen prevzeti aktivno pobudo in vodenje razvoja te storitve? E-knjig je vse več, ponudba bralnikov je izjemna, knjižničarji pa čakamo.

Viri

- Bralniki v MKL (2010). Pridobljeno 28. 1. 2012: <http://www.mklj.si/index.php/za-medije/arhiv-novic/363-bralniki-v-mkl>.
- Kosmos, I. (2011). O priljubljenosti e-knjig pri nas. Pridobljeno 21. 1. 2012: <http://knjiga.dnevnik.si/si/Premisleki/749/O+priljubljenosti+e-knjig+pri+nas%3A+Na+poti+k+udoma%C4%8Ditvi+%22elektronskega%22+branja>.
- Ločniškar - Fidler, M. (2009). E-založbe, e-knjige, bralniki, knjižnice in avtorske pravice. *Šolska knjižnica*, 19 (2/3), str. 155–158.
- Mestna knjižnica Ljubljana. E-knjige in bralniki. Pridobljeno 1. 2. 2012: <http://www.mklj.si/index.php/digitalna-knjiznica/e-knjige-bralniki>.
- Pravilnik o izvajanju knjižničnega nadomestila (2004). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 42. Pridobljeno 22. 1. 2012 s spletne strani: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r06/predpis_PRAV5656.html.
- Repovž, E. (2011). Slovenci smo z razvojem e-knjig pet let za Ameriko. Pridobljeno 17. 1. 2012: <http://www.delo.si/gospodarstvo/posel-in-denar/slovenci-smo-z-razvojem-e-knjig-pet-let-za-ameriko.html>.
- Škrj, G. (2009). Bralnik e-knjig Kolibri V3 na Osnovni šoli Prule, *Šolska knjižnica*, 19 (2/3), str. 205–206.
- Študentska založba. Prve e-knjige Študentske založbe. (2011). Pridobljeno 18. 1. 2012: <http://www.studentskazalozba.si/novice/5519/prve-e-knjige-studentske-zalozbe>.

> **Mag. Mateja Ločniškar - Fidler**, univ. dipl. bibliotekarka, je zaposlena kot referentka za nabavo in bibliografsko obdelavo knjižničnega gradiva v Mestni knjižnici Ljubljana.
Naslov: Kersnikova 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: mateja.locniskar@mklj.si